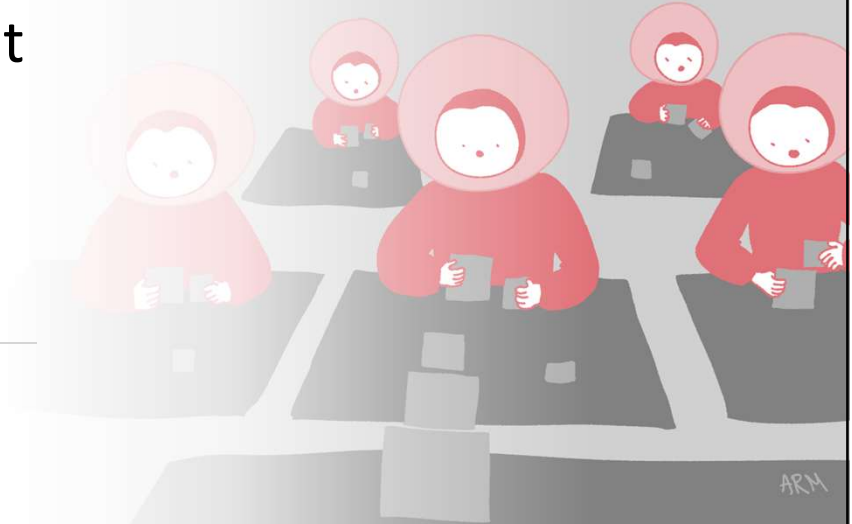

Hannah Arendt Totalitarisme

College

1

Petra Bolhuis
Maieutiek 2026

1

De inhoud en opzet

- Hannah Arendt en haar begripen van het totalitarisme.
 - Begrijpen is niet vergoelijken,
 - Begrijpen is handvatten bieden opdat het 'dit nooit weer' handen en voeten kan krijgen.
- Vragen voor de actualiteit:
 - Kunnen we leren van de geschiedenis?
 - Kunnen we zelf iets doen?

2

Maieutiek_Totalitarisme_2026

2

De voorgeschiedenis van het boek

- Duitsland in de aanloop naar WOII is een wereld waarin het gewone en het absurde naast elkaar bestaan (Februari 1933)
- Ze groeit op in geassimileerd gezin en wordt in de loop van de twintiger en dertiger jaren Joods gemaakt.
- Blücher haar tweede echtgenoot is ex-communist (tot 1928) en werd toen anti-Stalinist.
- Ze vluchten samen naar Amerika en reflecteren daar met een intellectuele kring in binnen en buitenland op wat achter hen ligt. Deze reflectie gaat bij Arendt ná-denken heten.

3

Maieutiek_Totalitarisme_2026

3

De invloed van Arendts eigen ervaringen

- Leeft in geassimileerd Joods gezin in Kant's Königsberg, sinds 1945 Kaliningrad in Rusland.
- Studeert bij Heidegger en Jaspers.
- Vlucht uit Duitsland via Frankrijk waar ze werkt voor de zionistische beweging met kinderen die naar 'het mandaatgebied Palestina' gaan.
- Wordt geïnterneerd (bij Parijs) en doorgestuurd naar Gurs. Bij capitulatie mogen de geïnterneerden weg binnen 24 uur, of ze worden overgedragen.
- Arendt en Blücher vluchten, los van elkaar, in juni 1940. Ze treffen elkaar uiteindelijk in Montauban. Via Marseille en Port Bou reizen ze naar Lissabon. Op 10 mei 1941 steken ze over. Arendts moeder volgt een maand later.
- Arendt leert direct Engels spreken en gaat ook schrijven in het Engels. Carrière in journalistiek en wetenschap.
- Keert al in 1949 terug naar Duitsland voor onderzoek namens de *European Jewish Cultural Reconstruction*
- Ze krijgt gaandeweg meer uren aan de universiteit. Daarnaast gaat ze in 1961 naar Jeruzalem voor het Eichmannproces voor The New Yorker.
- In 1970 schrijft ze ter ere van het tweehonderdjarige bestaan van de Verenigde Staten het kritische 'Home to Roost'.

4

Maieutiek_Totalitarisme_2026

4

Doel van haar boek

- Arendt 's eigen ervaringen maken het noodzakelijk te reflecteren.
- Niet te optimistisch en niet te pessimistisch zoekt zij naar handvatten (blz. 39 en 40).
 - Om te begrijpen, maar niet om te vergoelijken,
 - Om te onderkennen,
 - Om iets te kunnen uitrichten tegen.

5

Maieutiek_Totalitarisme_2026

5

Het onderzoek bestaat uit 3 delen

Deel 1 Antisemitisme in Europa in de 18de en 19de eeuw tot de Dreyfus Affaire.

Deel 2 Imperialisme De 19de eeuwse kolonisatie tot WOI.

Deel 3 Nazisme en Stalinisme.

Dit boek 'Totalitarisme' is een vertaling van deel 3 met als appendix een samenvatting van -een deel van- deel 2.

6

Maieutiek_Totalitarisme_2026

6

De samenhang in haar werk

- Studeerde theologie en filosofie promoveerde op *Der Liebesbegriff bei Augustin* kreeg een onderzoeksbeurs en schreef *Rahel Varnhagen. The Life of a Jewess*.
- Eerste grote werk is onderzoek naar 'totalitarisme'. Geschreven eind 40iger jaren. Komt uit in 1951
- Dat onderzoek brengt haar tot een wending naar 'wat mensen doen'. Boek "De menselijke conditie" (1958)
- Veel bekendheid door Eichmann in Jeruzalem (1963) ondertitel 'A Report on the Banality of Evil'/Banaliteit van het kwaad.
- Laatste werk is een wending naar de rol van het denken. 'Het leven van de geest' is eigenlijk onvoltooid werk.

Maieutiek_Totalitarisme_2026

7

Totalitarisme, de term

- 'Totalitario' term van Mussolini voor fascisme als staatsvorm Italië 1920.
- Arendt gebruikt de term voor een nieuwe bestuursvorm waarvan zij de geboorte ziet in Duitsland onder Hitler en in Rusland onder Stalin.
- Voorlopig: Totalitarisme = staatsvorm waarbij verlatenheid centraal staat.

8

Maieutiek_Totalitarisme_2026

8

De misvattingen volgens Arendt

1. Totalitarisme als een vorm van dictatuur zien,
2. Stalinisme en Nazisme als elkaars tegenpool opvatten en niet onder één noemer willen brengen,
3. Totalitarisme opvatten als een vorm van nationalisme.

9

Maieutiek_Totalitarisme_2026

9

Mag je het Kwaad willen begrijpen?

Er is veel kritiek op Arendt vanwege het willen begrijpen van het onbegrijpelijke.

Zij zelf zegt; "Antisemitisme (en niet Jodenhaat), imperialisme (en niet verovering), totalitarisme (en niet dictatuur)-alle, het een nog brutaler dan het ander, hebben ze bewezen dat de menselijke waardigheid een nieuw fundament hard nodig heeft..."(42).

10

Maieutiek_Totalitarisme_2026

10

De plaats van dit boek in haar werk

Alle thema's die Arendt uitwerkt in latere grote werken zijn al aanwezig;

- Vita activa/De menselijke conditie gaat in op arbeid, werk en handelen en op medelijden versus solidariteit en op nataliteit.
- The life of the mind gaat in op de rol van het denken en oordeelsvermogen.
- Verder is dit boek de start van Arendt als politiek en zeer controversieel denker. (over de positie van Joden, over Israël, over Vietnam, over Eichmann)

11

Maieutiek_Totalitarisme_2026